

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Petra Mikeše (soudce zpravodaje) a soudců Pavla Molka a Lenky Bursíkové v právní věci žalobce: **L. L.**, zast. Mgr. Janou Šmotlákovou, advokátkou, sídlem Dřevařská 855/12, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 10. 2024, č. j. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 9. 7. 2025, č. j. 61 Ad 3/2025-30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Ustanovené zástupkyni žalobce, Mgr. Janě Šmotlákové, advokátce, **se přiznává** odměna za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti ve výši 16 358,41 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Nejvyšší správní soud se zabýval tím, zda je kasační stížnost žalobce přijatelná, tedy zda svým významem podstatně přesahuje jeho vlastní zájmy ve smyslu § 104a odst. 1 s. ř. s.

I. Vymezení věci

[2] Správní orgán prvního stupně zamítl žádost žalobce o přiznání starobního důchodu, neboť žalobce nesplnil podmínky § 28 zákona č. 155/1995, o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Konkrétně nezískal potřebnou dobu důchodového pojištění. V případě žalobce by činila potřebná doba pojištění podle § 29 odst. 1 písm. k) zákona o důchodovém pojištění 35 let, avšak žalobce získal pouze 17 let a 191 dnů, nesplnil ani 30 let pojištění podle § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Žalovaná jeho námitky v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítla.

[3] Proti rozhodnutí žalované podal žalobce žalobu, v níž uvedl, že se současně době nachází v tíživé životní situaci, je nemocný a zdravotně zcela indisponován, musí hradit léky

a další náklady (bydlení, strava a další). Tyto náklady není schopen nijak hradit a zároveň se chce vyhnout návratu do výkonu trestu. S přihlédnutím k výše uvedenému proto setrvává na své žádosti o přiznání starobního důchodu.

[4] Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích žalobu shora uvedeným rozsudkem zamítl. Krajský soud vycházel z toho, že není sporu o tom, že žalobce skutečně nenaplnil potřebnou dobu důchodového pojištění coby jeden ze zákonných předpokladů přiznání starobního důchodu. Za této situace na tom žalobcova obtížná sociální situace nemůže nic změnit, neboť nejde o zákonné kritérium, podle něhož se přiznává nárok na starobní důchod. Žalovaná by nebyla na základě takových skutečností oprávněna starobní důchod přiznat, neboť nemohla nahradit zákonem požadovanou dobu pojištění. Krajský soud připomněl, že pro osoby v tíživé životní situaci existují jiné formy sociální pomoci, například dávky pomoci v hmotné nouzi, případně dávky státní sociální podpory. Žalobce si případně může podat novou žádost o přiznání starobního důchodu.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[5] Žalobce (dále „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností. V ní uvedl, že je mu 69 let, je často nemocný, je zdravotně zcela indisponován a nemá žádný finanční příjem, z něhož by hradil životní náklady. Zároveň se nechce vrátit do výkonu trestu. Proto si neumí představit žít bez starobního důchodu a trvá na jeho přiznání. Dále uvedl, že v jeho případě krajský soud vyložil zákonná ustanovení o důchodovém pojištění nepřipustně formálně. Nezohlednil totiž výrazné zdravotní problémy, kvůli nimž stěžovatel nebyl dlouhodobě schopen obstarat si práci, jakož i s nimi spojené vysoké výdaje na léky, které si dlouhodobě musí pořizovat a hradit, ani to, že stěžovateli nepomohou ani jeho rodinní příslušníci, jelikož také trpí finančním nedostatkem. Stěžovatel poukázal i na to, že soudem uváděné jiné formy sociální pomoci (sociální dávky) nemohou vyřešit jeho situaci, neboť účel těchto dávek není totožný. Zatímco účelem starobního důchodu je zajistit důstojný život ve stáří, což představuje způsob uplatnění práva na přiměřené zajištění ve stáří dle čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), tak účelem sociálních dávek je odvrátit důsledky hmotné nouze. Starobní důchod představuje předvídatelné a stabilní zajištění, zatímco sociální dávky pouze krátkodobé řešení. Proto není ani tento argument krajského soudu důvodný. Závěrem stěžovatel uvádí, že tím, že krajský soud posuzoval věc pouze z formálního hlediska a nevzal v úvahu celkový kontext jeho situace, zejména, že v důsledku napadeného rozhodnutí bude ohrožena obživa a léčba stěžovatele, zatížil rozsudek nepřezkoumatelností.

[6] Žalovaná uvedla, že se ztotožňuje s rozsudkem krajského soudu. Zákon o důchodovém pojištění jednoznačně stanovuje kritéria pro přiznání starobního důchodu a ta stěžovatel nesplnil. Pro řešení stěžovatelovy nepříznivé situace slouží dávky systému pomoci v hmotné nouzi. Kasační stížnost navrhuje zamítnout.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] O žalobě rozhodl specializovaný samosoudce. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. platí, že rozhodoval-li před krajským soudem o věci specializovaný samosoudce a kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší

pokračování

správní soud jako nepřijatelnou. Nejvyšší správní soud přijme kasační stížnost k věcnému přezkumu pouze v případě rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu, a to i) z důvodu neexistence, nejednotnosti nebo překonání judikatury, nebo ii) v případě zásadního pochybení krajského soudu (usnesení NSS z 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS).

[8] Kasační stížnost není přijatelná.

III.a Nepřezkoumatelnost

[9] Nejvyšší správní soud nejprve vypořádává námitky nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu pro nedostatek důvodů. Podle ustálené judikatury se za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů považuje mimo jiné takové rozhodnutí, v němž nebyly vypořádány všechny námitky; dále rozhodnutí, z jehož odůvodnění není zřejmé, proč právní argumentaci účastníka řízení soud považoval za nedůvodnou (rozsudky NSS ze dne 28. 8. 2007, č. j. 6 Ads 87/2006-36, č. 1389/2007 Sb. NSS, ze dne 23. 6. 2005, č. j. 7 As 10/2005-298, č. 1119/2007 Sb. NSS, či ze dne 11. 8. 2004, č. j. 5 A 48/2001-47, č. 386/2004 Sb. NSS).

[10] Stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že soud zatížil rozhodnutí nepřezkoumatelností, neboť se žalobou zabýval pouze z formálního hlediska, nezohlednil stěžovatelovu situaci a dopad rozsudku spočívající v ohrožení obživy a léčby stěžovatele. Z odůvodnění rozsudku je však patrné, že krajský soud stěžovatelovu sociální situaci nepřehlédl, byl si jí vědom a odůvodnil, proč ani přesto není žalobě možné vyhovět. Zároveň poukázal na možnosti, které může stěžovatel využít, aby jeho obživa a zdravotní stav nebyly ani přes neúspěch žaloby ohroženy. Rozsudek krajského soudu proto není nepřezkoumatelný.

III.b Nepřijatelné kasační námitky

[11] Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že v důsledku nepřiznání starobního důchodu bude kvůli jeho aktuálnímu zdravotnímu stavu ohrožena jeho existenční situace, neboť si nyní nemůže najít práci a nemá jiný příjem, z něž by hradil své životní náklady. Přístup krajského soudu, který trvá na splnění zákonných podmínek pro přiznání starobního důchodu, považuje za formalistický. Řešení své situace pomocí systému dávek v hmotné nouzi stěžovatel nepovažuje za adekvátní, neboť to představuje pouze krátkodobé překlenutí nepříznivé situace, zatímco starobní důchod, kterého se domáhá, představuje předvídatelné a stabilní zajištění ve stáří ve smyslu čl. 30 odst. 1 Listiny.

[12] Podle judikatury NSS žalovaný nemohl při posouzení nároku na starobní důchod zohlednit stěžovatelovu sociální situaci, pokud zákon pro přiznání starobního důchodu jasně stanoví kritéria, která stěžovatel bezesporu nesplnil (rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2013, č. j. 4 Ads 46/2012-38). Pro řešení stěžovatelovy situace slouží krajským soudem nastíněný systém sociálních dávek a argument stěžovatele o jejich krátkodobosti a určení pro překonání hmotné nouze nemůže být vykládán tak, že stěžovatel má proto místo nich získat nárok na starobní důchod. Zmíněného hmotného zajištění ve stáří se lze domáhat pouze v mezích zákona, který nárok na zabezpečení a jeho výši podmiňuje předchozí výdělečnou činností. Důchodové dávky mají představovat přiměřenou náhradu příjmu, kterého nemůže

pojištěnec dosáhnout z důvodu vysokého věku. Nelze použít rozšiřující výklad pro přiznání dávek, ale je nezbytné trvat na splnění všech zákonných podmínek (nálezy ÚS ze dne 12. 12. 2000, sp. zn. II. ÚS 376/2000, a ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 3493/15).

[13] NSS doplňuje, že argumenty v doplnění kasační stížnosti zmiňující dlouhodobé zdravotní problémy stěžovatele včetně jeho léčení od 12 let, které mu měly *po dlouhou dobu* znemožnit si najít zaměstnání, i špatnou finanční situaci rodinných příslušníků, jsou skutečnosti, které stěžovatel uplatnil teprve po vydání rozhodnutí krajského soudu. Proto k nim NSS podle § 109 odst. 5 s. ř. s. nepřihlédl.

[14] Jak podrobněji uvedl výše, NSS neshledal zásadní pochybení krajského soudu, které by mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele a ve hře nebyla ani žádná judikaturně podstatná otázka.

IV. Závěr a náklady řízení

[15] Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a proto ji podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl.

[16] Při rozhodování o nákladech řízení Nejvyšší správní soud vycházel z usnesení NSS ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS, bod 18, podle něhož je odmítnutí kasační stížnosti pro její nepřijatelnost, na rozdíl od jiných případů odmítnutí kasační stížnosti, druhem zjednodušeného meritorního přezkumu napadeného rozhodnutí krajského soudu. Výrok o náhradě nákladů řízení se tedy opírá o § 60 odst. 1 a 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované právo na náhradu nákladů přiznat nelze, neboť se v posuzované věci jedná o věc důchodového pojištění.

[17] Usnesením NSS ze dne 29. 9. 2025, č. j. 8 Ads 138/2025-38, byl stěžovateli ustanovena zástupkyně Mgr. Jana Šmotláková, advokátka. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

a. v řízení před NSS vykonala ustanovená zástupkyně celkem 3 úkony právní služby: první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení (§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), další porada s klientem přesahující jednu hodinu (§ 11 odst. 1 písm. c) advokátního tarifu) a písemné podání ve věci samé (§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu). Sazba za jeden úkon právní služby činí 4 620 Kč (§ 9 odst. 5 ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu), celkem tedy za 3 úkony právní služby náleží 13 860 Kč.

b. k tomu jí dále náleží třikrát paušální náhrada hotových výdajů ve výši 450 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), tedy celkem 1 350 Kč.

c. dále jí náleží náhrada cestovních nákladů za cestu z kanceláře v Brně na úkon konaný ve věznici Rapotice (§ 13 odst. 1 advokátního tarifu), a to náhrada za použití motorového vozidla ve výši 429,20 Kč [vypočtená s použitím náhrady ve výši 5,80 Kč

pokračování

za 1 km dle § 1 písm. b) vyhlášky č. 475/2024 Sb., tedy 2 x 37 km x 5,80 Kč] a náhrada spotřebovaných pohonných hmot ve výši 119,21 Kč [vypočtená s použitím průměrné ceny benzínu automobilového 95 dle § 4 písm. a) vyhlášky č. 475/2024 Sb. ve výši 35,80 Kč/l a průměrné spotřeby uvedené v technickém průkazu vozidla 4,5 l/100 km, tedy 0,74 x 4,5 x 35,80 Kč]. Celková výše cestovních nákladů činí 548,41 Kč.

d. náhrada za promeškaný čas [§ 14 odst. 1 písm. a) a odst. 3 advokátního tarifu] cesta z kanceláře v Brně do věznice Rapotice v délce 4 započatých půlhodin po 150 Kč, tedy celkem 600 Kč.

NSS nepřiznal nárokovanou úhradu úkonu za nahlížení do spisu, neboť ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu, kterého se zástupkyně dovolávala, dopadá na prostudování spisu při skončení vyšetřování. Jde tedy o zcela specifický úkon podle § 166 odst. 1 trestního řádu, nikoliv o jakékoliv nahlížení do spisu. NSS ve své judikatuře konstatoval, že nahlížení do spisu v rámci soudního řízení správního je třeba považovat za součást úkonu právní služby spočívajícího v převzetí a přípravě zastoupení dle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu, nikoli za samostatný úkon právní služby (rozsudek NSS ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022-32, bod 26, usnesení NSS ze dne 29. 4. 2008, č. j. 5 Azs 33/2008-40, či rozsudek NSS ze dne 28. 1. 2016, č. j. 9 Ads 265/2015-13, bod 14). NSS rovněž nepřiznal nárokované náklady na poštovné podle § 13 odst. 1 advokátního tarifu, neboť ustanovená zástupkyně pro související úkon uplatnila paušální náhradu podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, kterou soud přiznal.

Celková odměna za zastupování tedy činí 16 358,41 Kč; tato částka bude ustanovené zástupkyni vyplacena do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 18. června 2026

Petr Mikeš
předseda senátu